

Orta Anadolu Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürü Havva Eksilmez ile röportaj

DGÖ Gümrüklerde Kadın kampanyası kapsamında DGÖ Sekreteryası, Türk Gümrükleri Orta Anadolu Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürü Havva Eksilmez ile görüştü. Yolculuğu, zorluklar karşısında uyum sağlama yeteneğinin, liderliğin, kararlılığın ve cesaretin önemini gösteriyor. Bu röportajda, bu süreçte öğrendiği dersleri paylaşıyor ve Gümrük ve ötesinde iz bırakmak isteyen gençlere tavsiyeler sunuyor.

WCO: Havva, bize katıldığınız için teşekkürler. Bize biraz kendinizden ve Gümrükteki kariyerinize nasıl başladığınızdan bahsederek başlayabilir misiniz?

Havva Eksilmez: Bugün beni sizinle konuşmaya davet ettiğiniz için teşekkür ederim. Ülkemi ve kadınlarımı gümrüklerde temsil etmek benim için bir onurdur.

Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Gürcistan sınırına yakın Karadeniz Bölgesi'nde bir kasaba olan Ardeşen'de doğdum. Babam serbest meslek sahibi, annem ise ev hanımıydı.

1988 yılında henüz 15 yaşındayken Ankara Gazi Üniversitesi'nde finans okumaya başladım. Dersler matematik, ekonomi ve istatistik konularını içeriyordu ve aynı zamanda kamu maliyesi yönetimi, vergiler ve harçlar hakkında da bilgi sahibi oldum.

Dört yıl sonra mezun olup iş aramaya başladığımda, Gümrük Bakanlığı'nda çalışmanın alışılmadık bir kariyer yolu olmasına rağmen, edindiğim bilgileri iyi bir şekilde değerlendirmeme olanak sağlayacağını fark ettim.

1993 yılında Gümrük giriş sınavını kazanarak Stajyer Gümrük Muayene Memuru olarak çalışmaya başladım. Stajim kapsamında Türkiye'nin batı kıyısında yer alan ve ülkenin en büyük limanlarından birine ev sahipliği yapan İzmir Gümrüklerinde teorik dersler aldım ve pratik iş deneyimi kazandım. Stajımı tamamladıktan sonra yazılı ve sözlü final sınavlarını geçerek Gümrük Muayene Memuru olarak çalışmaya başladım.

Çocukluğumu düşündüğümde, evimizin yakınında, ülke çapında eşya taşımak için kullanılan işlek bir ana yol olduğunu hatırlıyorum. O kamyonların nereye gittiğini, ne taşıdıklarını merak ederdim. O zamanlar işimin bir gün o kamyonlarla uğraşmayı ve bu soruların yanıtlarını aramayı içereceğini pek bilmiyordum.

WCO: Yıllar geçtikçe gümrükteki rolünüz nasıl gelişti?

Havva Eksilmez: İlk olarak Türkiye'nin güneyinde bulunan Adana'da Gümrük Muayene Memuru olarak göreve başladım. Daha sonra ülkenin doğusunda, doğduğum yere daha yakın olan Kars'a taşındım. 2000 yılında Ankara'ya atandım ve burada Esenboğa Havalimanı'nda önce Ankara TIR Gümrük Müdürlüğü'nde, daha sonra Ankara Posta Hizmetleri Gümrük Müdürlüğü'nde çalıştım.

2003 yılında Gümrük Müdür Yardımcısı sınavını kazanarak idari kadroya dahil oldum. 2003-2006 yılları arasında halen Ankara'da havalimanı ve tır operasyonlarından sorumlu Gümrük Müdür Yardımcısı olarak çalıştım. 2006 yılında Ankara Gümrük ve İcra Müdürlüğü'nde Gümrük Müdürü olmak için bir sınava daha girdim. Hava, demiryolu ve karayoluyla yolcu ve yük trafiğiyle ilgili çeşitli görevlerde bulundum.

Daha sonra Ağustos 2012'de Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde bulunan Malatya Fırat Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğü'ne Bölge Müdürü olarak atandım. Yedi yıl sonra İç Anadolu bölgesine taşındım ve halen Ankara merkezli olarak bu görevi sürdürmekteyim.

Gördüğünüz gibi düzenli olarak yer değiştirmek zorunda kaldım. Çeşitli Gümrük ve ticaret operasyonlarında uygulamalı deneyim kazanmamı sağladı. Bugün Müdürlüğümde görev yapan yaklaşık 860 memurun denetiminden sorumluyum.

WCO: Başlangıçta saha sorumlusuydunuz, daha sonra yönetici pozisyonlarına geçtiniz. Bu değişimi nasıl yaşadınız?

Havva Eksilmez: Yıllarca muayene memurluğu yaptıktan sonra yönetici olmak doğal bir süreç. Sahada çalışmanın getirdiği tecrübe ve bilgi birikimi ile karar vermek daha kolay oluyor. Yönetici pozisyonuna ilk terfi ettiğimde zaten pek çok farklı durum, görev ve insanla ilgili deneyimim vardı.

Liderliğimin en önemli unsurlarından biri iletişimdir. Yöneticilerimden öğrendiğim gibi, deneyimlerimi paylaşmayı, çalışanlarıma danışmayı ve kararlarımı onlara açıklamayı seviyorum ki onlar da benden öğrensinler.

Her ne kadar üst düzey pozisyonlarda 12 yıllık deneyimden sonra iş kesinlikle daha kolay olsa da, Gümrük o kadar çeşitli bir alan ki, sürekli öğrenmeye devam etmek zorunda kalıyorsunuz. Düzenlemeler ve araçlar geliyor ve hepimiz değişimin hızına ayak uydurmak zorundayız. Yaklaşık 20 yıl önce, prosedürlerimizi uluslararası standartlarla uyumlu hale getirmek amacıyla Gümrük Kanunumuz büyük ölçüde gözden geçirildi ve mevzuat ve süreçlerde düzenli olarak çok sayıda küçük değişiklik yapıldı.

Halen çalışırken, 2010 yılında finans alanında yüksek lisans yapmak üzere Gazi Üniversitesi'ne geri döndüm; tezim "İthalatta Gümrük Muafiyetlerinin Hukuki, Ekonomik, Mali ve Sosyal Etkilerinin Analizi" başlığını taşıyordu.

WCO: Katıldığınız ve kariyerinize faydalı olduğunuz bir proje veya girişim aklınıza geliyor mu?

Havva Eksilmez: 2012 yılında Gümrük Müdürü olarak çalışırken kağıtsız beyanname projesine katıldım. Son derece zorlu bir iş olan gümrük beyanname işlemlerini dijitalleştirmek zorunda kaldık.

Malatya'da Fırat'ta Bölge Müdürü olarak çalışmak benim için başka bir eşsiz ve zenginleştirici deneyimdi. Görevim, yeni hizmet binasının ve Gümrük alanının inşaatının tasarım aşamasından inşaat aşamasına kadar yönetilmesini içeriyordu.

Daha hafif bir not: Malatya'daki Aslanteppe kazılarını da ziyaret etme ve arkeolojik sit alanı müdürüyle tanışma fırsatım oldu. Bugüne kadar keşfedilen en eski örnekler olan, ortaya çıkarılan eski gümrük mühürlerine büyük bir ilgi duymaya başladım. Bazı gümrük memurlarının anılarından oluşan "Gümrüklerden Geçen Anılar" adlı kitaba bir bölüm katkıda bulundum. "Bir Mühür Hikâyesi" adını verdiğim bölümümde o antik mühürlerle ilgili her şeyi yazdım.

WCO: Kariyeriniz ile aile yaşamınızı dengelemeyi nasıl başardınız?

Havva Eksilmez: Kars'tayken evlendim, kısa süre sonra da Ankara'ya taşınıp aile kurduk. Kocam Emniyet Müdürlüğü'nde çalışıyor ve görevlendirildiğim her yerde beni takip edebiliyordu. Ankara'dayken iki çocuğumuz oldu. Orada 12 yıl geçirdik. Uzun yıllar aynı yerde yaşamak ailemizin hayatını kolaylaştırdı.

Ancak iki yaşında bir çocuğa bakarken Müdür Yardımcısı sınavına çalışmak zordu. Üstelik tüm muayene memurları gibi ben de haftanın yedi günü, gece veya gündüzün herhangi bir saatini kapsayan vardiyalı çalışırdım. Gece ve hafta sonu vardiyaları için sadece bir parçasıydı. İlk çocuğum doğduğunda kayınvalidemin yardımını alabilecek kadar şanslıydık. Aile desteği paha biçilemez. İkinci çocuğum henüz bir yaşındayken tezimi okuyordum ve aynı zamanda çalışıyordum. O dönem hayat tecrübesi açısından elbette hem ilginç hem de zorluordu.

WCO: Bugün yönetimde kadın-erkek dengesi nasıl? Kadınlar herhangi bir özel zorlukla karşılaşılıyor mu?

Havva Eksilmez: Benim yönettiğim bölgede erkeklerin kadınlara oranı 60:40. Son yıllarda gümrüklerde yönetici pozisyonları da dahil olmak üzere çalışan kadınların sayısında önemli bir artış yaşandı. Yöneticiler kadınları kariyer yollarını planlamaya ve kariyerlerini ilerletmeye yardımcı olmak için sınavlara girmeye teşvik etmeye çalışıyor.

Belirli bir zorlukla karşılaşmadım. Pek çok kadının kendilerini iyi yönetici yapan belirli niteliklere sahip olduğunu düşünüyorum. Genellikle ayrıntılara dikkat ederler, ikna edicidirler, problem çözme tutumuna sahiptirler ve zorluklardan ders çıkarırlar. Bunu kendimde olduğu gibi başkalarında da gördüm.

Maalesef 2019 yılında bana meme kanseri teşhisi konuldu. Erken teşhis edildi ve şu anda remisyundayım. Tedavim süresince çalışmaya devam etmeyi seçtim ve hem üst düzey yöneticilerim hem de ailem bu tercihim destekledi. Bu dönem dönüştürücü bir dönemdi. Artık kendimi daha rahatlamış hissediyorum; Hala başkalarından ve kendimden çok talep ediyorum ama işleri çok daha kolay kabul ediyorum.

WCO: Kişisel hikayenizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz. Gümrüğe girmeyi düşünen genç kadın ve erkeklere ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz?

Havva Eksilmez: Önemli olan yaptığınız işi sevmek, yaptığınız işe değer vermek. Her şey bundan akıyor. Bunun biraz klişe olduğunu biliyorum ama aynı zamanda onlara zorlukların ve meydan okumaların, kim olduğunuz hakkında daha fazlasını keşfetmeniz ve gücünüzü ve dayanıklılığınızı test edip geliştirmeniz için fırsatlar olduğunu da söyledim. Değişimden korkmak yerine onu benimsemek büyümeye, fırsatlara ve daha tatmin edici bir hayata yol açabilir. Bu nedenle kendilerini zorlayacak bir iş bulmaları önemlidir.

Gümrük, rutinin çok az olduğu ve büyüme fırsatının bol olduğu özellikle ilgi çekici bir ortamdır. Gümrükte çalışmaya başladığınızda, düzenli olarak yer değiştirmenizin bekleneceğini, yeni durumlara uyum sağlamanız gerekeceğini, yeni düzenlemeleri ve yeni çalışma yöntemlerini anlamanız gerekeceğini biliyorsunuz. Bütün bunlar sizi daha fazla sorumluluk almaya hazırlayacak ve iyi bir kariyere sahip olmanızı sağlayacaktır.

Gümrük aynı zamanda anlamlı işler de sunuyor. Özellikle COVID-19 salgını sırasında veya 6 Şubat 2023'te Türkiye'nin güneydoğusunda meydana gelen ve 13 şehri yok eden yıkıcı depremlerin ardından başardıklarımızdan gurur duyuyorum. Kurtarma ve insani yardım ekiplerinin ihtiyaç duyduğu ekipman ve malların ithalatını yönetmek için gece gündüz çalışmak zorundaydık.

Gümrük aynı zamanda uluslararası boyutu olan bir iştir. 2018 yılında dünyanın her yerinden gümrük memurlarını ve araştırmacıları bir araya getiren PICARD Konferansı'nı düzenlemek için DGÖ ile çalışma fırsatım oldu. Ayrıca uluslararası forumlarda diğer ülkelerden meslektaşlarımla tanışmaktan da keyif aldım. Bu uluslararası yön özellikle ödüllendiriciydi.

WCO: Hikayenizi ve arzularınızı bizimle paylaşmaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Havva Eksilmez: Beni bu kampanyaya katılmaya davet ettiğiniz için teşekkür ederim. Bugün sizinle konuşmak benim için çok şey ifade ediyor ve umarım hem profesyonel hem de kişisel düzeyde benim için çok ödüllendirici olan bir işe duyduğum heyecanı aktarabilmişimdir.